

POLAZIŠTA

PASTORALAC O KATEHIZACIJI MLADIH

Ante Marinov

1. UVOD

Netko je napisao: „Najveće je iskustvo svijeta da nitko ne prihvaća iskustvo drugoga.” Iznošenjem svojih dugogodišnjih iskustava ne želim ništa drugo nego samo iznijeti svoja iskustva. Ako se netko okoristi njima, neka to bude na slavu Božju.

Preuzeo sam vjeronauk 1955. godine, odmah po završetku studija, u gradu s vrlo teškim okolnostima i specifičnim prilikama. Bilo je nešto učenika iz osnovne škole, uglavnom pripravnika za prvu pričest, nešto iz viših razreda osmogodišnje, a srednjoškolaca nije bilo. Lako je shvatiti kako je bilo započeti rad bez ikakvih pomagala i sredstava u vrlo hladnoj crkvi, bez vjeronaučne dvorane. Danima sam razmišljao i molio. Nikakvih informacija nisam imao o vjeronaučnom radu u drugim zemljama, a nije bila moguća ni razmjena bilo kakvih iskustava. Rad je zaista bio težak. Trebalo se osloniti dakako najviše na pomoć Božju, ali i na vlastitu domišljatost.

Broj vjeroučenika počeo je rasti iz dana u dan. Kad se okupio priličan broj onih iz sedmog i osmog razreda i nešto srednjoškolaca, zapazio sam da kod njih uopće nije razvijena svijest o potrebi molitve i euharistije. Tražio sam načine i putove kako im se u tome može pomoći.

2. ŽIVA KRUNICA I KARITATIVNI DUH

Organizirao sam najprije „Živu krunicu”. Mladi su se oduševili. Razdijelio sam ih u grupe po petnaest tako da je svaki dobio po jednu desetice krunice i trebao je ići na svetu pričest one nedjelje u mjesecu koja je odgovarala broju njegove desetice, prva radosna, žalosna i slavna prve nedjelje, druga druge i tako dalje. Kako je vjeronauk bio uglavnom u nastajanju, želio sam da se posebno kod mladih razvije duh zajedništva jer će se tako osjećati sigurnijima u sukobu s poteškoćama koje su bile neminovne. Da se ne bi pojedine molitvene grupe zatvorile u sebe, svakog su mjeseca ponovno izvlačili novu desetice i tih petnaest sačinjavalo je u tom mjesecu molitvenu grupu. Svaka je grupa preuzimala za dotični mjesec različite obaveze, a posebna obaveza bila je okupljanje drugih na vjeronauk.

Uočio sam da mladi vole angažiranost, ali da bih suzbio razvijanje rivalstva, nastojao sam u njima razvijati duh odricanja i spremnosti na žrtvu. Bio sam uvjeren da ni molitva ni euharistija kao sredstvo posvećenja ne mogu izvršiti dublji utjecaj na formaciju mlade ličnosti ukoliko se usporedno s molitvom i euharistijom ne razvija spremnost na žrtvu i odricanje kao temeljni preduvjet za osobni rast i rast zajedništva. Uvodio sam u njihov život sakramente i molitvu kao životnu funkciju što je normal-

no zahtijevalo da se odreknu i svojeg slobodnog vremena i svojih prohtjeva.

Uz mjesečne listiće žive krunice dobivali su i drugi listić u kojem su se nalazile rubrike: molitva, misa, dobra djela, žrtvice i odricanje. To smo nekad nazivali „duhovno cvijeće“. Nije mi bilo ni na kraj pameti razvijati u njima neku sentimentalnu pobožnost, a ni oni nisu sve to ni shvatili kao pijetizam, već kao samokontrolu i poticaj za duhovni rast. Na kraju mjeseca donosili su te svoje papiriće i nije bilo dovoljno mjesta za sve križiće. Na posebnom smo panou bilježili za svaku grupu koliko je čega izvršila i to smo nazivali „Izgradnja žive crkve“.

Kad sam nedavno posjetio jednu obitelj tih mojih vjeroučenika, a ima četvero djece, onda je otac pred djecom govorio upravo o potrebi odricanja. „Ja sam znao“, rekao je, „tjednima nositi bombon u džepu i želio sam ga svaki put pojesti kad bi ga dotakao rukom, ali sam tad rekao sebi 'Ne' – i zapisao bih križić u svoj listić. Tad mi je to bilo pomalo i zabavno, a tek sam kasnije kao student, posebno sad kao suprug i otac, uvidio pravu vrijednost odgoja za odricanje. Pojesti bombon ili ne pojesti zaista nije ništa, ali sebe svladati i u toj sitnici jest nešto. Tako sam se osposobio za veća i teža odricanja bez kojih nema života u braku i obitelji... To je zaista bilo iskreno priznanje.

Svaki smo mjesec imali posebnu molitvenu nakanu bilo za pojedinu grupu bilo za sve zajedno. Oni su sami predlagali nakane. Tako se malo po malo u njima razvijao osjećaj odgovornosti za druge, posebno za Crkvu. Sve je to uticalo put prema stvaranju zajedništva i to ne samo zajedništvu mladih nego posebno prema zajedništvu Crkve da oni jasno vide koje je to tijelo u koje se trebaju ugrađivati. Sad se često sjetimo tih dana kad se velik dio njih okupi na sastanku „bračnih susreta“ ili molitvenih zajednica. Ondašnji mladi sad su roditelji mnogih brojnih obitelji i zaista čvrst temelj na koji se župnik može sigurno osloniti ma u kojoj oni župi bili.

Uza sve to išlo je i razvijanje karitativnog duha. Skupljali su robu za siromašne. Sve su to lijepo spremali, pakirali i raznosili obiteljima za koje su znali da im je potrebna pomoć. Sjećam se dobro – jednom smo ostali dugo u noć spre-

mati sve pakete i na kraju svi smo bili dobro umorni. Jedna je djevojka rekla: „Jesam umorna, ali sam sretna.“ Sve je to učvrstivalo mlade u njihovom zajedništvu kao i u međusobnoj otvorenosti i spremnosti da preuzmu odgovornost.

Normalno je da mladi u svojem idealizmu otkrivaju prave vrednote i da nisu i ne mogu biti zadovoljni s postignutim. Težnja za višim prirodna je čovjeku kako u naravnom tako i nadnaravnom smislu. Mnogi su od njih rado prihvatili pobožnost prvih petaka u smislu zadovoljštine za uvrede koje se nanose Božjoj ljubavi i dostojanstvu.

3. OAZE

Za one koji su htjeli još intenzivnije ući u smisao kršćanskog savršenstva osnovao sam „oaze“. O čemu se zapravo radi? Troje po troje mladih udružilo se u grupu u kojoj je svaki član oaze preuzimao punu odgovornost za napredak drugog člana. Oni su se obvezivali da će u ljubavi jedan drugoga upozoravati na svaku pogrešku koju učini netko iz njihove oaze i ujedno nastojati međusobnom molitvom, sakramentima i dobrim primjerom biti jedan drugome poticaj za duhovni napredak. Njihova je obveza bila da svaki dan redovito obavljaju kratku meditaciju i ispit savjesti, da svaki dan izmole odabrane molitve i po mogućnosti svaki dan, a nedjeljom svakako, prime svetu pričest. Uz to je svaki član oaze polagao privremeni privatni zavjet čistoće u trajanju od 1 do 6 mjeseci. Sve uz dozvolu biskupa. Obvezivali su se da će sve svoje slobodno vrijeme staviti na raspolaganje Crkvi i svugdje prednjačiti dobrim primjerom. Svaki član oaze trebao je pronaći druga dva prijatelja ili prijateljice izvan oaze i s njima raditi u smislu daljnje pripreve za stupanje u oazu. Kad je to dvoje bilo spremno za pristup u oazu, primarna se grupa cijepala i svaki član iz primarne grupe postajao je animator novoformirane grupe. Primijetio sam da su mladi upravo oduševljeno prihvaćali sve obaveze i što su bile teže, to su ih vršili s više zanosu, što je i svojstveno mladima; gdje oni ne osjete obavezu i odgovornost, smatraju da nisu ni vrijedni, odnosno da ih se ne cijeni dovoljno. Taj naravni moment

ulijevao je u mlade toliko oduševljenja za istinske ideale da su neki od njih doprli zaista do prave svetosti. O tome je pisao Živko Kustić u knjizi „Sonja”. O duhovnoj vrijednosti oaze dovoljno govori činjenica da su mnogi mladići i djevojke iz oaze obnavljali i za vrijeme studija svoj zavjet čistoće sve do dana vjenčanja, kad naravno ta obaveza prestaje.

Činjenica je da mladi cijene ono za što se treba mnogo žrtvovati. Dok su još daleko od najnegativnijeg utjecaja dekristijanizirane sredine, spremni su na bilo kakvu žrtvu kad spoznaju pravu vrijednost ideala. Uostalom, to je i bila polazna točka tolikih pokreta mladih u procesu obnove Crkve u svakom povijesnom razdoblju.

4. MALE GRUPE

Makar je sav taj rad bio temeljen na malim grupama, ipak mi je bilo vrlo teško razviti grupni rad na način kako se danas shvaća i organizira grupni rad. Nije toliko u pitanju prostor koliko psihološki momenti dobi mladih s kojima sam radio i s kojima radim danas. Sve su to mladići i djevojke do 18. godine života. Ni jedan pokušaj da organiziram grupni rad nije urodio baš nikakvim plodom. Meni se čini, ma koliko se tvrdi da se mladi danas ubrzano razvijaju, da su ipak u mnogim stvarima iza pređašnjih generacija.

Tome su uzrok u prvom redu sociološki razlozi koji imaju sasvim sigurno jak utjecaj na psihički razvoj mladih. Način njihova školovanja i najredovitije nemogućnost da se školuje za zvanje prema kojem ima sklonosti već zarana stvara u njima konformistički mentalitet ili kruhoboračko-lukrativni duh. Mnogi se mladi ne opredjeljuju više za zvanja nego za mogućnost boljeg zapošljavanja. Tako da ono duhovno u prekretnici njihova života biva potisnuto u drugi plan. Sve to uvjetuje kod mladih više da se zatvaraju u sebe nego da se otvaraju prema osobama s kojima žive. Zapazio sam da sve više slabi duh i osjećaj odgovornosti koliko s obzirom na temeljna usmjerenja u osobnim egzistencijalnim pitanjima toliko na odnos vlastite osobe prema užoj i široj zajednici. Bez sumnje, kod mladih postoji prirodna sposobnost i

sklonost za pravilno usmjeravanje, jer je čovjek u biti društveno biće, ali kako mladi pretežno primaju tehničku kulturu i žive u potrošačkom mentalitetu, sve više dolaze u opasnost da postanu dio bezlične mase dirigitirane različitim sociološkim uvjetovanostima.

Teško je mlade izvući iz takve atmosfere jer u srednjoškolskoj dobi, a s takvima ja radim, redovito još nemaju sazrele sposobnosti da se odgovorno otvaraju prema svijetu i da se prema njemu kritički odnose. Ti su me problemi mučili neprestano tijekom rada i nastojao sam pronaći modele koji bi im najbolje odgovarali.

Svaki sam dan molio i još uvijek molim ovu molitvu: „Tešku i božanstvenu misiju povjeravaš, Gospodine Isuse, svakom čovjeku koji ima na brizi dušu djeteta: primjerom i riječju, s obzirnošću i dubokim počitanjem prema razumu i slobodnoj volji on mora raditi na tome da se ti rodiš u toj duši. Svaki je odgojitelj prorok koji naviješta i pripravlja Božić u duši djeteta. Jesam li za ove mladiće, djevojke i djecu, kojih se danas pred Tobom sjećam, znao pronaći riječi, kretnje i stanke koje naviještaju, pripravlja i dovršuju Tvoje rođenje? Gospodine Isuse, molim te za njih, molim te da potpuno dođeš u njihove duše. Učini od njih prave kršćane.”

Moje je duboko uvjerenje i iskustvo da se s mladima ne može ništa učiniti bez osobne molitve. Može im se držati najljepša predavanja iz bilo koje grane teološko-filozofskih znanosti, ali ništa od toga nije dovoljno niti po sebi prikladno da od njih napravi dosljedne kršćane vjernike. To je isključivo Božje djelo i kome god je povjerena takva dužnost, mora shvatiti da Božja djela izvodi samo Bog, a ne čovjek, a čovjek preko kojega Bog hoće djelovati mora biti s njim sjedinjen.

5. SADRŽAJI VJERONAUČNIH SASTANAKA

Sadržaji vjeronaučnih sastanaka sigurno za svakog vjeroučitelja predstavljaju težak problem. Pokušavao sam na različite načine doiskočiti tom problemu. Bio sam u dilemi da li mladima treba omogućiti da sustavno upoznaju sadržaj vjerskog nauka, pa dati prednost

sistematici pred konkretnom životnom problematikom njihove dobi. Sistematika mi je smetala jer sam se bojao intelektualizma koji vrlo često dovodi do indiferentizma. To je religija razuma, a premalo srca i duše. Ona može dovesti čovjeka do spoznaje, ali vrlo teško do doživljaja. S druge sam se strane bojao sadržaj podrediti problematici njihove dobi, jer je bilo potrebno da imaju i određeno znanje, a problematiku niti svi jednako doživljavaju niti je doživljavaju u isto vrijeme, pa je postojala opasnost da za jedne bude interesantno i zabavno, a drugima dosadno.

Još jedna činjenica prisiljavala me da problem sadržaja osjećam zaista teškim. Mnogi su se kasno uključivali u vjeronaučnu pouku, a drugi bi je prerano napuštali. U svakom slučaju, prijetila je opasnost da premalo znanja o vjeri prime da bi na tome mogli kasnije graditi svoj kršćanski život. Oni koji su u osnovnoj školi primili oskudnu vjersku informaciju iz katekizama koji su uglavnom nekakvi sažeci teologije, a da to nisu doživjeli kao istinski susret s Bogom, u mladenačkoj dobi ostali su ili na vjerskom formalizmu ili su jednostavno sve odbacili. Oni koji imaju sreće da preko prijatelja ili na koji drugi način dođu danas do obilatog vjerskog tiska, pomalo i sami počnu tražiti pravo rješenje gonjeni snagom nutarnje, čovjeku prirodene težnje za Bogom.

6. SASTANCI VJEROUČITELJA

U želji da mladima pomognemo, jedna grupica vjeroučitelja počela se jednom godišnje sastajati na Čiovu, Bolu i Vepricu. Razmišljali smo i izmjenjivali iskustva. Iz toga je nikla anketa upućena svim vjeroučenicima i vjeroučiteljima diljem Hrvatske. Kad su stručnjaci temeljito proučili anketu na našem idućem sastanku, ustanovili smo kategorije interesa i po njima se počeo izrađivati priručnik zasnovan na sintezi životne problematike mladih i Božjoj objavi. To je bilo uporno i naporno krčenje putova prema onome što imamo danas. Mladi su osjetili da mogu pronaći sebe u tako postavljenoj vjerskoj i životnoj problematici.

Istina je da je vrlo teško pronaći stalan plan i program za katehizaciju mladih jer se menta-

litet i mnogošta drugo vrlo brzo mijenja, a prema tome i potrebe mladih. Stoga i plan i program mora biti vrlo dinamičan i elastičan a da ne odstupa nimalo od smisla katehizacije, kojoj je temeljni zadatak da mladom čovjeku pomogne pronaći pravi put za osobno doživljavanje Boga. Uočio sam da život Crkve i znakovi vremena kao i konkretna situacija u kojoj žive i vjeroučitelj i vjeroučenici pružaju najbolje mogućnosti za usmjeravanje kateheze, dok sadržaj mora biti uvijek prilagođen zakonu duhovnog rasta vjeroučenika. Potrebno je jednostavno da vjeroučitelj prelijeva iz svojeg života duhovno bogatstvo u dušu svojih vjeroučenika. Činjenica je da mladi danas sve stavljaju u pitanje, pa i vjerske istine i moralne norme. Ako istinu ne vide življenu, nikako je neće prihvatiti kao istinu ili životnu vrednotu. Prava je šteta što se Novi zavjet ne koristi obilatije kao temeljni sadržaj kateheze. Kristova je kateheza bila životna i zato djelotvorna. Sigurno je da bi upravo takva Kristova i apostolska kateheza morala biti uzor katehetama svakog vremena.

7. METODA

Izbor metode gotovo je isto tako težak problem kao i sam sadržaj kateheze. Mene je godinama mučilo pitanje da li će moji vjeroučenici na temelju onoga što čuju od mene uspjeti doći do osobne vjere. Dakle, ne do nečeg intelektualističkog, nego do življenoga i životnoga. U vrijeme kad sam pedesetih godina započeo vjeronaučni rad, uglavnom se zbog specifičnosti situacije najviše toga svodilo na apologetiku i patrologiju. Zbog aktualnosti i aktivnosti borbenog ateizma i antiteizma bili smo nekako prisiljeni tako raditi. Međutim, uviđao sam da to ne može biti solidna baza za vjerski rast mojih učenika. Očito je da je najbolja borba za vjeru duboko ukorijenjen život vjernika u Bogu. Daleko je važnije kako se može pronaći put za autentično življenje vjere negoli učiti što ću drugome govoriti o vjeri. Uz vjersku informaciju nastojao sam razvijati aktivnosti koje sam opisao na samom početku ovog prikaza. Međutim, izgledalo mi je kao da vozim na dva kolosijeka kao otprilike ono kod još nekih katekizama u kojima se najprije daje u pojed-

noj metodskoj jedinici vjerski sadržaj teme, a onda na kraju „primjena za život”.

7.1. Egzistencijalna metoda

Dok sam se tako mučio tražeći pravo rješenje, jednog sam dana doživio pravo otkriće, gotovo bih rekao objavu. Kao da se digao neki zastor i ja sam jednostavno počeo pisati shemu jedne metode. Na temelju te metode, koju sam nazvao egzistencijalnom, počeo sam pisati čitav jedan katehetski program. To je bilo nakon jedanaest godina katehetskog rada. Od tada pa do danas ta metoda i program na temelju nje postao mi je najbolji pokazatelj i put kako se mladima može pomoći da dođu do iskustvenog susreta i doživljaja Boga.

Metoda je u biti antropološka. Sasvim sam izbacio intelektualno dokazivanje Božje opstojnosti, a vodio sam mlade da na temelju svojeg nutarnjeg iskustva dožive susret s Bogom. Polazna mi je točka bila spoznaja da u svakom čovjeku postoje tri temeljna religiozna fenomena: težnja za neizmjernom srećom, svijest ovisnosti i svijest moralne odgovornosti. Budući da se u vezi s tim nužno nametalo pitanje cilja i smisla, tražili smo odgovor na temeljni egzistencijalni čovjekov problem. Zato sam ovu metodu, a i temeljnu katehezu, nazvao egzistencijalnom. Možda griješim u nazivu, ali ono što sam doživljavao kod mladih i odraslih uopće utvrđuje me u uvjerenju da sam na dobrom putu.

Na temelju ove metode riješio sam svoju veliku dilemu da li sistematika ili aktualna problematika. Formaciju i informaciju sjedionio sam u najdublji doživljaj do kojeg vjeroučenici dolaze vrlo brzo. Sad je mladima evanđelje postalo vrlo blisko jer su otkrili vrijednost doživljaja. Vidio sam da ih upravo to duboko zahvaća.

7.2. Primjena egzistencijalne metode

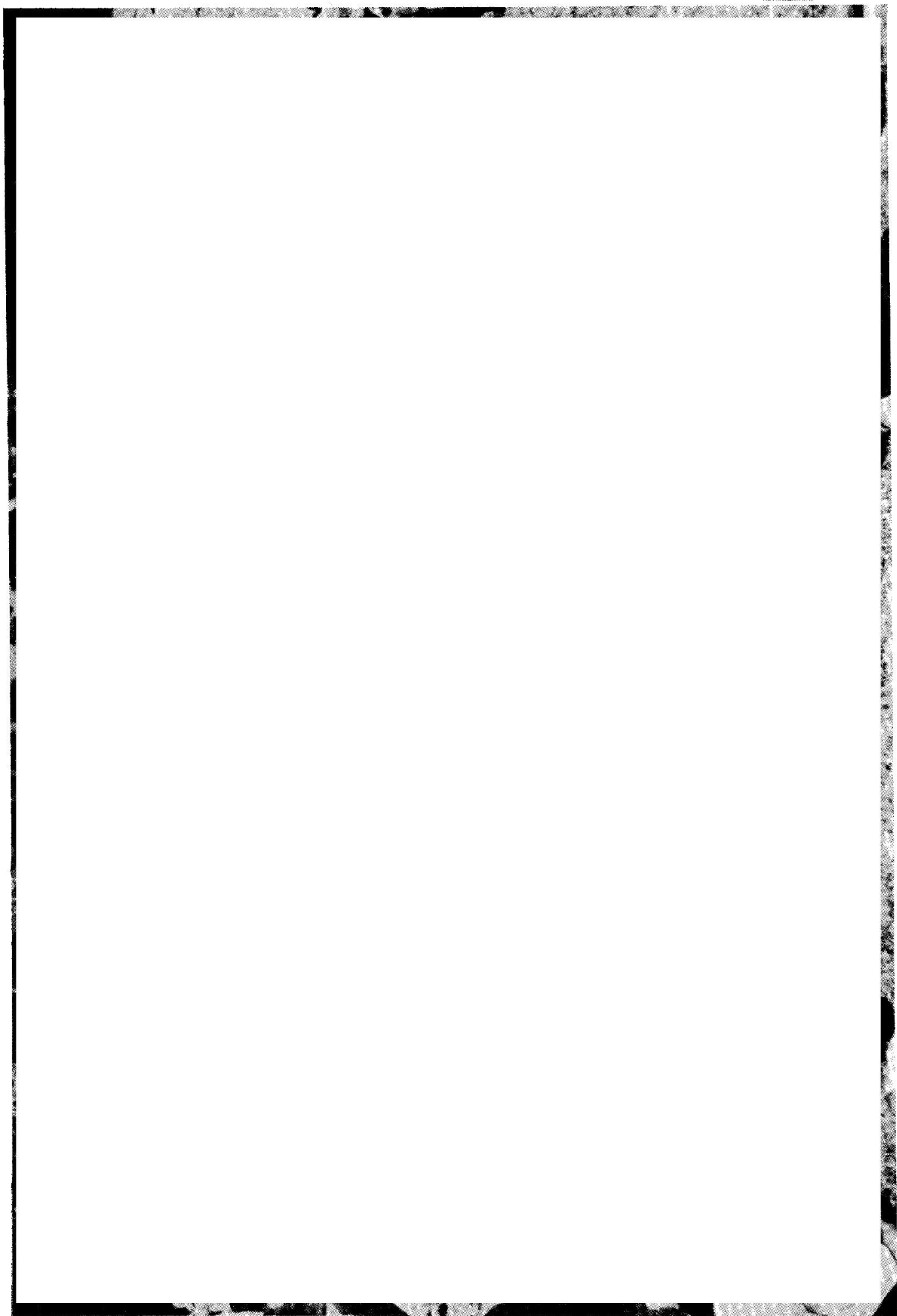
Ovom sam se metodom jednako služio i u pripravi roditelja za krštenje djece kao i u pripravi zaručnika za vjenčanje. Kad god sam prilikom obiteljskih posjeta došao na pitanje vjere odraslih pomoću ove metode, ljudi su vrlo brzo dolazili do osvjedočenja da je pitanje vje-

re najpresudnije pitanje svakog čovjeka. Spoznao sam vrlo jasno da se bez doživljenog susreta s Bogom i uz ne znam kako dobro poznavanje vjerskog nauka, čovjek kreće samo na periferiji religije. Ovo kretanje na periferijalnosti religije najdublji je razlog zašto toliki mladi ili ljudi uopće tako olako napuštaju praktični vjerski život pa i samu vjeru.

Kad mladić ili djevojka jednom otkrije egzistencijalnu vrijednost svoje vjere, teško da će potražiti neki drugi put da bi došao do rješavanja problema svoje egzistencije. Ako i pokuša, pa ako i zaluta, sigurno će se vratiti istinskom doživljaju Boga. Može griješiti, ali grijeh nikad više neće prihvatiti kao svoje temeljno usmjerenje. To mi je mnogo njih potvrdilo. Sigurno je da ne mogu ostati indiferentan kad mi dode mlad čovjek i kaže: „Vjeroučitelju, evo mene natrag. Lutao sam. Sve sam kušao, ali ipak vidim da se moram vratiti. Nigdje nisam mogao naći odgovor. Ono što sam doživio na vjeronauku, uvijek mi je označavalo put za moj povratak.” Mogao bih nabrajati mnoga druga svjedočanstva, ali njih bi bilo najbolje čuti. Svakako je činjenica da ono što osobno ne doživim ne može postati moje iskustvo, a prema tome ne može ni egzistencijalno zahvatiti moj život, ne može ga mijenjati.

7.3. Elementi egzistencijalne metode

Ako je naš život stalan hod prema vječnosti, prema cilju, hod na kojem obraćenje mora biti stalan proces, onda i cilj i put do cilja moram spoznavati i doživljavati egzistencijalno. Sve to proizlazi iz prvog religioznog fenomena, *težnje za neizmjernom srećom*. Drugi fenomen, *svijest ovisnosti*, logično proizlazi iz prvog. Naime, čovjek je svjestan svoje ovisnosti zbog svoje ograničenosti. To ljudi, oni koji ne vjeruju ili su na rubu vjere, izriču poznatom izjavom: „U Boga ne vjerujem, ali priznajem da postoji neka viša sila.” U stvari, priznaju svoju ovisnost. Tu se ne radi ni o sociološkoj ni ekonomskoj ovisnosti, već o onoj ontološkoj. Čovjek samo u ovisnosti o Bogu može pravo spoznati sebe. Pod utjecajem prenaplašene ljudske slobode i autonomije mladi se nalaze u opasnosti da stvaraju pogrešan pojam o sebi i o Bogu. Spoznaja

vlastite ovisnosti prisiljava ga da razmišlja o sebi i o Bogu, pa makar Boga nazivao i nekim drugim imenom.

Činjenica je da je kod mnoge djece i mladih pojam „Bog” opterećen i da se u njima pojavljuje revolt na sam spomen Boga. Dugo sam razmišljao zašto je to tako i došao sam do zaključka da je tome uzrok posredni kontakt s religijom odraslih i to religijom koja je ostala na razini negativne tradicije, ambijenta ili interesa. U najboljem slučaju, stvorio se kod njih juridički pojam Boga kao suca, Boga gospodara, čije zapovijedi moraš izvršavati. Budući da je tradicionalni pojam autoriteta koji proizlazi iz položaja a ne iz služenja, mladima, ili još bolje svima, sasvim neprihvatljiv, oni instinktivno odbacuju i ljudski i Božji autoritet. Ako ne uvide egzistencijalnu motiviranost svojeg odnosa s Bogom, teško da će prihvatiti juridički pojam Božjeg autoriteta, pa makar ga i priznavali.

Činjenica je da mnogi identificiraju pojam svoje osobne slobode s odbacivanjem Božjeg autoriteta a to je i posljedica nasilnog rušenja pozitivnog osjećaja za Boga u dječjoj dobi od strane velikog dijela pedagoško-socioloških faktora koji u odgojnom procesu imaju značajnog udjela. U mladenačkoj se dobi to odražava kao sklonost kriticizmu ili praktičnom indiferentizmu ako možda nije došlo i do prekidanja bilo kakve veze s vjerom, za čim se i išlo planskim radom na dugu stazu. Ovaj negativni ili antiteistički stav i utjecaj pojačavao se identifikacijom vjere s ekscenim pojavama u životu pojedinih osoba koje su sebe smatrali vjernicima ili su to drugi za njih tvrdili. Jasno je da sve to ostavlja dubok trag na duši i svijesti djece i mladih koji često nisu u mogućnosti doći do spoznanja objektivne istine. Upravo u takvoj situaciji i u takvim okolnostima egzistencijalna mi je metoda mnogo pomogla da mladi dođu do istine i da na temelju te spoznaje znadu razlučivati vjeru kao temeljno osobno usmjerenje od onoga što se iz negativne prakse i nedosljednosti pojedinaca iznosilo kao argument protiv egzistencijalne vrijednosti vjere.

Činjenica je da **spoznata istina** nameće *obvezu i odgovornost*. **Spoznata istina** da čovjek smisao svojeg života može ostvariti samo u

ovisnosti o Bogu, stvara u čovjeku svijest moralne odgovornosti. To sam u egzistencijalnoj metodi označio kao treći fenomen religioznosti. Svakog čovjeka, a posebno mlade, za svjesno djelovanje može motivirati samo težnja za srećom pa je i moralnost tih njegovih čina u ovisnosti o Onome u kome je jedino moguće ostvariti neizmjernu sreću. Tako sam vidio da mladi rado prihvaćaju moralnu odgovornost ne više kao neshvatljivu obvezu, već kao put prema ostvarenju najdublje svoje težnje. I Krist, približen ovom metodom mladima, postao je ne samo prihvatljiv nego više shvatljiv kao utjelovljeni Bog, tj. Bog koji nije udaljen od čovjeka, a pogotovo nije protivnik čovjeku. Izbjegla se i opasnost sakramentalizacije. Dok mladi jasno ne vide u koju se stvarnost ugrađuju sakramentima, lako dođu do pogrešnog shvaćanja da su sakramenti cilj a ne tek sredstvo u ekonomiji spasenja.

8. POLUČENI USPJESI

Teško je nakon tolikog rada govoriti o uspjesima iako smo skloni razmišljati o tome. Ljudski je veseliti se uspjehu i očekivati uspjeh. I apostoli su se veselili kad su se vratili Kristu nakon prvog apostolskog putovanja na koje ih je Krist poslao: „Gospodine, i đavli nam se pokoravaju.” Međutim, jedna druga Kristova riječ mora nas stalno držati u određenoj poniznosti jer postoji opasnost da uspjehe počnemo pripisivati sebi: „Kada sve izvršite što vam je naređeno, recite: sluge smo nekorisne. Učinili smo samo ono što smo trebali učiniti.” Mnogo su me puta baš te Kristove riječi izvukle iz određenog razočaranja. Normalno je da svako dobro posijano sjeme jednom mora donijeti svoj plod, ali ono treba i vrijeme za rast. Rezultati i uspjesi jesu Božja stvar, a naša je da svjesno i savjesno vršimo svoje poslanje. Kad god sam htio vidjeti plodove svojeg rada, doživio sam razočaranje jer sam u stvari tražio sebe, a moj je zadatak bio sasvim drukčiji: pomoći mladima da nađu Boga i da ga zajedno s njima tražeći i sam nađem. Mislim da će svaki vjeroučitelj, bude li tražio uspjehe, doživjeti isto razočaranje i sreća je da ga doživi. „Jedan je sijao, drugi zalijevao... a Bog je onaj koji daje da raste...”

Ne želim se time tješiti za ono što drugi, promatrajući rad vjeroučitelja, nazivaju neuspjehom.

Ja sam uvijek smatrao uspjehom to što sam sve davao od sebe. Ipak sam čvrsto uvjeren, a to sam i iskusio, da Bog obilato blagoslivlje nesebičan rad i ljubav. Ne mogu zaniijekati da sam radostan kad mogu posjetiti brojne obitelji mojih učenika koji dosljedno žive svoju vjeru ili kad me neki od mojih bivših učenika s veseljem predstavlja meni nepoznatim osobama: „Ovo je moj vjeroučitelj.” Međutim, zaista ne želim o tome mnogo govoriti. Žao mi je da i veći postotak onih koji su pohađali vjeronauk nije ostao dosljedan na liniji svoje vjere, ali je ipak istina da ni prilike ni vrijeme nije sasvim izbrisalo iz njihove duše ono što se s njima s ljubavlju radilo. Toliki mi znadu reći: „Ne mora svatko znati što u sebi nosim, ali me prilike prisiljavaju da drukčije živim nego što sam htio.” Divno je sresti mlade ljude koji su za svoja osvjedočenja spremni staviti sve na kocku, ali nije naše da tražimo od ljudi heroizam. Rekao bih da je herojstvo karizma.

9. NEKE POTEŠKOĆE

Rad s mladima kao i uopće s ljudima uključuje u sebi mnoge poteškoće. I to one koje nastaju zbog samog sadržaja vjere i one koje nastaju zbog sredine u kojoj mladi žive. Svakako da posebnu poteškoću predstavlja specifičnost kulture koju mladi primaju u ovo naše vrijeme. Mislim da bi se ta kultura mogla nazvati više tehničkom nego duhovnom. Neminovno je da na temelju takve tehničke kulture nastaje kod mladih sklonost da sve dožive eksperimentalno. Međutim, sadržaj vjere izmiče eksperimentalnosti jer nije dostupan našim osjetilima. Istina je da se duhovne vrednote moraju utjeloviti u životu svakog vjernika i tako vjera postaje svjedočenje, ali unutarnju vrijednost vjere morao bi svatko doživjeti kao susret s Bogom, a to je nedostupno osjetilima.

Tvrđnja mnogih: „Vjerovao bih kad bih vidio” nije isključivo rezultat neshvaćanja vjere ili neznanja, već bih rekao da je isto toliko i posljedica upravo te tehničke kulture vezane gotovo isključivo na osjetnu spoznaju. Tim više što se sadržaj vjere po sebi ne zadovoljava ti-

me da ostane na razini informacije, nego ide za tim da bude u funkciji formacije cjelokupne osobe, a to zahtijeva potpuno životno opredjeljenje. Budući da su mnoge vjerske istine transcendentne, nadilaze sposobnost ljudskog shvaćanja, traže od čovjeka da ih prihvati apsolutnim povjerenjem u Boga.

Međutim, kako su mladi danas ponajviše žrtve pretežno individualiziranog stila života, a velikim dijelom nisu nikad doživjeli potpunu ljubav roditelja niti su odgojeni u ljubavi za ljubav, to se kod njih nepovjerenje pojavljuje čisto kao obrambeni mehanizam kako prema ljudima tako i prema Bogu. Jedino primjenom egzistencijalne metode uspio sam da mnogi mladi, pošto su se oslobodili kozmičkog poimanja Boga, Boga identificiranog sa stvorenjem ili ljudskom osobom, a prihvatili Boga kao neizmerno, apsolutno biće bez kojeg ne mogu sebe shvatiti, izgrade u sebi neograničeno povjerenje u Boga. Poteškoće koje nastaju pod utjecajem sredine u kojoj mladi žive svima su nam dobro poznate. Istina, nisu svugdje jednake niti jednako jake. Međutim, čini mi se da te poteškoće pomalo svugdje postaju značajne jer uvjetuju ponašanje mladih na području vjerske prakse, posebno zbog mogućnosti kasnijeg za-
pošljavanja.

10. POMAGALA

U radu s mladima sam vjeroučitelj pronalazi razna pomagala bilo da su ona tehničke naravi bilo društvene. Meni se čini da su mladi u današnjem stilu života prezasićeni raznim tehničkim pomagalima i da im ljudski kontakt i dijalog znače vrlo mnogo. On im inače nedostaje i u samim obiteljima budući da su oba roditelja redovito zaposlena, pa mladi jedva da su kada s njima i tako sve više i više raste među njima udaljenost koja često rađa potpunom međusobnom zatvorenosti. Danas gotovo svaka obitelj raspolaže tolikim tehničkim sredstvima da mladi počinju osjećati teror tehnike. Draži su im susreti i živa neposredna riječ.

Svake četvrte godine organiziram izlet u Rim. Tako se na zajedničkom putovanju u tjedan dana izraze svi nedostaci koje mladi nisu uspjeli nadvladati, a nisu mogli doći do izražaja

tijekom redovitog života u školskoj godini. Izraze se i vrline, posebno zajedništvo koje izgrađujemo tijekom cijele godine.

11. ZAKLJUČAK

Znam da nije moguće u jednom prikazu iznijeti sva iskustva stečena tijekom trideset go-

dina vjeroučiteljskog rada. Nisam navikao pisati kroniku, pa su mnoge stvari jednostavno izbljedile. Međutim, ono što radim danas, zapravo je plod dugogodišnjeg iskustva. Želio bih samo da svaki vjeroučitelj shvati da bez iskrene ljubavi prema mladima i spremnosti da im se sasvim dade neće imati nikakva uspjeha ni blagoslova u radu, a nagradu i potpuno priznanje može očekivati samo od Boga u vječnosti.